

Tres i Quatre, o l'irrefrenable desig de construir

ELISEU T. CLIMENT

Tafanejava per les prestatgeries de casa aleatòriament, saltant d'un títol a un altre. No hi comprenia ni un borrall. Dels llibres, m'atreien els lloms i el misteri expressiu de les seues portades. Tot just havia adquirit una mínima autonomia lectora i intuïa que aquells plec de paper enquadernats contenien mons sencers, idees i històries. Alguns, sense haver-los arribat a llegir mai, m'han quedat gravats en la memòria. I no sé per què. *Alacant, 30.000 pèdes-noirs* o *Falles folles fetes foc*. Posteriorment vaig llegir-ne d'altres que, tant se val el gènere, van despertar en mi el sentit geogràfic, el gust pel territori i la natura: *La Bíblia valenciana*, *Amics de muntanya*, *Rutes valencianes*. Amb ells, vaig emprendre el meu primer viatge virtual pel País Valencià.

Durant els anys dels estudis de Filologia a la Universitat de Barcelona, la correcció de galeres em va proporcionar una mínima assignació

econòmica, però sobretot la possibilitat de llegir, ni que fóra per treball, alguns dels més il·lustres investigadors. De cap altra manera, considerant els interessos personals, m'hauria topat de front amb el pare Robert I. Burns, o amb el pare Batllori.

Ara, als 50 anys del naixement de Tres i Quatre, mire enrere. El que va iniciar-se com una aventura editorial i cultural, es va tornar ben aviat un projecte de vida, pel qual, tard o d'hora, hem passat tota la família. El tàndem format per Eliseu Climent i Rosa Raga (l'un amb inconfusible imatge pública, l'altra voluntàriament a l'ombra) ha avançat durant aquestes cinc dècades per camins no traçats, per espais erms i verges, explorant sense resignació. Tots dos han estat aventurers i, per això, han acceptat la llibertat, la incertesa, el risc i la intuïció com a parts fonamentals del joc de la vida. No hi ha hagut repòs, ni confort durant aquests cinquanta anys; la màquina de pensar ha funcionat (continua funcionant) a ple rendiment. Potser estan —estem— tots tocats pel gen DRD4-7R, associat a l'irrefrenable desig d'explorar.

QUIM FARRERO

PRATS I CAMPS

A l'esquerra, l'encunyat de l'Equip Realitat sobre Joan Fuster que formava part de l'aparador de la llibreria. Dalt, la llibreria 3i4 en la segona etapa. I baix, al número 7 de Pérez Bayer, al mateix carrer, primer local de la llibreria.

Qui pretenga entendre la trajectòria de Tres i Quatre des d'una òptica unidireccional, ben segur que fracassarà. La ruta mai no ha solcat un únic camí, sinó múltiples rumbos a partir dels quals s'han originat desenes de ramificacions. No cal més que recordar la primera època de la llibreria Tres i Quatre, ubicada al número 7 del carrer de Pérez Bayer de València. Va obrir les portes quan s'estrenava la primavera de 1968, ara fa exactament mig segle. Aquell local ho era tot, a més de llibreria: centre de trobada, punt de venda de ceràmica galega, de música i d'un munt de pòsters i mapes apilats sobre una taula de fusta. Aquests elements completaven el paisatge atapeït de lloms de Destino, Ruedo Ibérico, Edicions 62, Edicions Catalanes de París i tants altres segells editorials. I no hi mancava una secció de llibre infantil, on un servidor passava hores assegut al terra llegint els primers *Asterix* que es van traduir al català.

L'editorial, mantenia, en certa mesura, un rumb paral·lel. Feu una ullada al seu catàleg, veureu que parla per ell mateix. D'aquest emana el relat d'una aventura que vol ser-ho tot, que vol abraçar elements d'una realitat passada i d'una altra encara en gestació. Cada publicació delata un moviment, un tempteig, una aproximació; la persecució d'una idea o l'abnegada voluntat per aportar llum al pensament. Cal llegir el catàleg com qui llegeix el full de contactes del fotògraf que explora la perspectiva, cerca obstinadament l'enquadrament, la composició i la llum, imatge rere imatge, fins a assolir l'expressió poètica i personal de la realitat. Paral·lelament, l'editor basteix a través dels llibres el món que desitja, que defensa, la realitat que ha bastit en la seua ment i que malda per transmetre a la societat. Dels títols aflora un discurs coherent, sempre en procés, sempre en construcció, que ha anat conformant-se amb el pas del temps i l'evolució de les circumstàncies històriques. Tres i Quatre

ha respost a les necessitats no satisfetes, aportant-hi eines literàries, polítiques i socials a partir de les quals assentar els fonaments crítics d'una nova realitat; ha proporcionat matèria de reflexió per encarar amb fermesa reptes i obstacles, o s'hi ha avançat i ha fet descobrir joies literàries i intel·lectuals, i ha donat llum a figures i idees clau oblidades en els annals de la memòria. I no s'ha estat de fomentar la creació, encoratjant l'art d'escriure i de pensar, a través d'uns premis literaris, els Premis Octubre, que han representat molt més que una estricta cita de les lletres.

L'editorial som tota la família, en major o menor grau d'implicació. Els progenitors, no cal dir-ho, com a fundadors i impulsors; la segona generació, amb la meua germana Laia Climent i jo mateix, col·laborant-hi amb la direcció d'algunes col·leccions d'enfocament ben diversos. Cadascú de nosaltres ha aportat idees a aquesta àgora de paper imprès, on hem materialitzat les inquietuds personals en forma de volums, fruit d'una manera pròpia d'entendre l'ara i ací. Si fa uns anys va nàixer Gaia, una col·lecció de pensament ecològic, com a acte de justícia amb el planeta que habitem, l'any passat Tres i Quatre rescatava el camí del comunisme primigeni amb la "Biblioteca Marxista", com a homenatge a la Revolució d'Octubre. Podreu imaginar que aquest univers atomitzat d'idees queda a anys llum d'una calculada estratègia comercial, més aviat respon a un compromís innegociable amb els principis que ens guien. No sabem exactament quin públic és el lector de Tres i Quatre, si és que existeix un perfil únic, però ens anima a seguir treballant el fet d'arribar a una àmplia diversitat de ments pensants. Del que sí que estem convençuts és que totes elles comparteixen la sensibilitat per la cultura i per tot allò que ens dignifica com a individus i com a poble, ja siga en un context local o bé mantenint-nos fraternalment pròxims al territori. ●

A dalt, imatges d'Eliseu T. i de Laia Climent, fills del matrimoni Eliseu Climent - Rosa Raga. Tots dos han estat vinculats a l'editorial en algun moment i l'han fet créixer.

Assaig d'aproximació a 'Falles folles foc', d'Amadeu Fabregat.

